

najvišja stvar v tem življenju!“ — „Naj cerkev uči ljubezen, upanje in vero (kloboštranski red — uredn.) ter se naj peča z unim svetom; kar pa državo zadeva, v to se cerkev vtikati ne sme.“ Tu ga imate! „Država“ smo mi liberalci in brezverniki; šola mora biti, kakoršne mi želimo, ona pripada „državi“, to je: nam liberalcem! Če torej cerkev — krščanskim štaršem, občinam in državi na korist — tirja, da naj bo šola krščanska, je to po Giskrini modrosti samovoljno „vtikanje v državne zadeve“, za katero je treba ostrih paragrafov. — Če se pride pošten župan dušnemu pastirju pritoževati zoper grozno pohujšanje, ki srenjo razdeva, ter prosi pomoči; — če pride eden zakonskih prosit, da naj gospod divjaka alj divjavo podučijo, posvarijo, zakonskim mir povrnejo, — bi moral k vsemu temu dušni pastir molčati, kajti „cerkev se ne sme vtikati v državne zadeve“, srenjske razmere in zakon sam spadajo pa v „državne stvari“, v ktere se cerkev vtikati ne sme, ker se ona le z „unim svetom peča!“

Tem ljudem je 18stoletna zgodovina kat. cerkve — prazna tabla, na katero še le liberalni ustavaki pišejo nektere „regelee“, po katerih smejo katoličani živeti in kraljestvo božje, sveta cerkev, se vesti in delati! (Konec prihodnjič.)

Cerkvene zadeve.

Podružnice mariborske farne cerkve.

(Glej 36. list „Gospodarja“.)

Te cerkveno-zgodovinske črtice mikajo vsakega katoliškega Slovenca, posebno na Štajerskem, zatorej jih nadaljujemo. In kdor zgodovino sploh, in posebe še slovensko zgodovino čisla, ne bo preziral teh črtic zaradi tega, ker popisujejo zgodovinske stvari na Štajerskem. V zgodovini velja bolj, kaj se je godilo, in menj, kje da se je godilo.

5. Tudi vetrinski dvor, pred katerim je stala starodavna cerkev sv. Ulrika, imel je svojo kapelico, ktero je posvetil lavantinski škof Leonard 19. oktobra 1519 v čast sv. Florjanu. Sedanja lekarnica bila je ona nekdanja kapela.

6. Cerkev sv. Barbare. Ob času strašne kužne bolezni leta 1680.*) so Mariborčani obljubo storili, novo kapelo ali cerkev na griču poleg mesta pozidati, naj bi jih Bog po priprošnji sv. Barbare rešil nesrečne kuge. Res je kuga h koncu leta 1680 prenehala in peščica mestjanov, ki so še

živi ostali, se je menda že v jeseni leta 1680 za obljubljenega dela poprijela. Mestjani sami so gradivo za novo cerkvico na grič nosili in zidarjem stregli. Že 11. dan maja 1681 je Sekovski knezoškof Janez Ernest grof Thun vogelni kamen za to cerkvico blagoslovil in položil.

V večo zahvalo za prejeto pomoč božjo in v nje večni spomin so mestjani tudi glavnicu denarjev k tej cerkvi vložili, da so se potem vsako leto v tej cerkvi sv. meše opravljale.

Pa tudi to cerkev je cesarska komisija leta 1783 za nepotrebno spoznala in jo zaprla. Blizo 30 let je bila potem cerkev zapuščena, nihče ni kaj popravil ter se je slednjič podirati začela. Zdaj še le so Mariborčani sklenili, cerkev kot spomenik pobožnosti in hvaležnosti svojih prededov zopet popraviti in ponoviti. Z naj večo gorečnostjo so se, kakor poroča bivši dekan Matija Lešnik v svojem pismu od 23. avgusta 1813, dela lotili. Tako je cerkev z velikim trudom in z mnogimi stroški v kratkem času zopet vsa ponovljena bila. Tudi je dobila nov altar, nove zvone in orgle in vso drugo potrebno pripravo. Po dovoljenju Sekovskega škofijstva od 22. decembra 1813 in c. k. gubernija od 12. januarja 1814 so začeli l. 1814 božjo službo v tej cerkvi zopet opravljati. Bil je nekdanj poleg te cerkve naseljen pušavnik po imenu Fr. Abraham ali Matija Cerer, iz Gradca doma, ki je neki umrl 78 let star l. 1783.

7. Cerkev sv. Katarine v Meljiškem gradu. Imela je ta cerkev 3 altarje: glavni altar sv. Katarine in 2 stranska altarja, sv. Sebastjana in sv. Donata. Lastniki grada in cerkve bili so nekdanj Malteški vitezi, in že leta 1413 je malteški vitez Nikola Kebeljski svoja dva vinograda: v Kamnici in v Krivcu tej cerkvi sporočil, naj bi se vsak petek sv. meša pri altarju sv. Katarine brala in vsako leto na obletnice dan 7 ubožcev dobivalo obed ter se vsakemu dajalo eden penez v denarju in za eden penez kruha. Leta 1434 so Mariborčani tej cerkvi dali svoj mlin, ki je bil med špitalskim mlinom in med židovskim pokopališčem, z namenom, da se naj na dan obletnice, v ponedeljek po Trojički nedelji, duhovniku, opravljajočemu obletnico, jesti in piti in 12 penezov daja. Vsako leto na velikonočno nedeljo popoldne je šla procesija iz mestne farne cerkve v cerkev sv. Katarine. Tudi se je vsako leto tukaj godovanje sv. Katarine slovesno obhajalo. 12. dan febr. leta 1800 so malteški vitezi Meljiški grad s cerkvijo vred prodali in novi posestnik je leta 1844 cerkev podreti dal.

8. Kapela v gornjem mariborskem gradu. Tudi ta grad, ki je še v 18. stoletju stal, imel je svojo kapelo. Neki gospod Grabenski, nekdanji lastnik tega grada, je sporočil Hočkemu župniku 2 njivi in travnik, naj bi Hočki župniki vsak teden sv. mešo v tej kapeli služili; pa že leta 1599 se sv. meša ni več v tej kapeli, temveč v razviški cerkvi sv. Mihela služila. Toliko in ne več se o tej kapeli vé.

*) Kuga je v mestu moriti začela 8. julija 1680. Poroča se, da je kuga 250 oseb v mestu pomorila. Mrtvaški zapisnik pa kaže, da jih je v mestu pomrlo l. 1680 od 8. do 31. julija 10, mesca avgusta 28, septembra 47, oktobra 43, novembra 21 in decembra 9 oseb, vsih vkup 158 oseb, veidel otrok in ubožnih ljudi. Gotovo jih je mnogo iz mesta pobegnilo, ko je tu kuga razsajati začela, ter je kuga tudi marsikterega teh pobrala. Druge leta jih je tisti čas v Mariboru 40 do 50 oseb pomrlo.

Nadalje govorimo o samostanih v Mariboru, in tudi tu se bomo prepričali, da „lučnjaki“ druga ne znajo kakor cerkvene ustanove rušiti, pobožna sporočila pod klop metati.

Gospodarske stvari.

Nekoliko zdravih načel,

po katerih se pride do zboljšane in požlahtnjene plemena domače živine, posebno molznih krav.

Živinoreja je v tako tesni zvezi z poljedelstvom, da jedno brez drugega ne more napredovati. Ako se ne da tajiti, da visi živinoreja od razvitka poljedelstva, se more še z večjo pravico na robe trditi, da poljedelstvo brez pomoči živinoreje napredovati ne more.

Dva glavna pogoja sta pa, od katerih poglavito odvisi razvitek živinoreje, in sicer: obilna hrana in pa dobro, svojim okolnostim prikladno pleme.

Ako prijatelj lepe živine pride na veliko živinsko razstavo, se ne more dosti načuditi lepim, vsakovrstnim plemenom goveje živine. Ali zelo bi se pregrešil proti umnim pravilom živinoreje, ako bi za svoje pokrajine nakupil goved le po očesu, češ, da bodo iz te matice tudi pri njem jednako lepa goveda se izgojila. Kakor rastline, tako ima tudi živina svoje podnebje, svoje kraje, katerim se je njih život tako privadil, da bi prenesena pod drugo nebo in v druge razmere, ako bi se jim ne moglo privaditi, moralo ali poginiti ali se pa znatno premeniti. Da se s premembo podnebja in drugih naravnih okolnosti tudi zvanji organizem in notranja narava živine menja, to je resnica tako jasna kakor beli dan, in ni treba je dokazovati. Pa tudi to je po tolikih skušnjah dokazano, da na priliko švicarska, holandska in angleška krava ni več ona ista v daljnem, tujem kraju, in ne bode toliko in jednakega mleka dajala pri tamošnji hrani in krajevih okolnosti, kakor ga je dajala v svojem kraju, pri domači hrani in domačih okolnostih. Tu se boče tvoja domača krava pri dobri hrani in priličnem gletanju, ako je le nekoliko boljšega domačega plemena, kot mlekarica bolje obnesla od velikega holandskega ali švicarskega plemena.

Holandske krave so res znane kot najobilnejše mlekarice, kajti dajajo po 12—16 pintov (hokalov) mleka na dan. Ali umni gospodarji so nehali v novejšem času si omišljevati takih krav, ktere brž po oteljenju dajajo cele kable (škaf) mleka, ki je pa le bolj prazno in vodeno, nikakor mastno; tudi množina pojema bolj in bolj, in davno pred popolno brestjostjo celó na polovico pade. Ako se pa po kaki nezdobi takim mlekaricam krma nekoliko prikrajša, preneha obilnost mleka še pred časom.

Zarad tega umni gospodarji več skrbí in pozornosti na take krave obračajo, ktere pri zmerni hrani dajejo, če tudi znatno manj, pa vendar od prvega blizo do drugega teleta jednako mero mastnega in dobrega mleka.

Treba samo paziti, da se biki gledé postave in velikosti odberó primerni kravam; kajti ako se odberejo preveliki in pretežki biki, se lahko zgodi, da se krava težko in nevarno oteli.

Potem takem ne velja krave slučajju prepuščati, marveč treba kravo in bika dobro poznati. Kako bi se pa tam mogla živina zboljšati in požlahtniti, kdor se krave in biki slučajju prepuščajo? Tu mora sicer že dobro pleme rakovo pot iti.

Če pa hočemo domače pleme požlahtniti, še ni zadosti, da pazimo na pripuščanje goved, ampak treba tudi na odrejevanje telet vso pozornost obračati. Prva skrb bodi toraj gospodarju, da se teleta ne samo z dobro krmo redijo, ampak da se pri krmljenju na red in pravi čas pazi.

Ako si gospodar hoče živino požlahtniti in zboljšati, mora natanko prerajati, koliko goved da zamore s krmo, na svojem zemljišču pridobljeno, skoz leto prerediti.

Treba je namreč krmo, živini namenjeno, na dvoje ločiti: jeden del potrebuje govedo za vzdržanje svojega življenja, drugi del pa za pridelovanje, t. j. za mleko, meso, gnoj, delo itd. Ako gospodar daje samo toliko hrane, kolikor je njej za življenje potrebno, naj ne pričakuje od krave niti obilnega, niti dobrega mleka. Kdor hoče doseči cil in konec, mora se tudi poslužiti sredstev, t. j. krmi krave obilno.

Vrednost dobre mlekarice en ceni se toliko po tem, koliko, ampak kakega mleka v določenem času dá z ozirom na potrošeno brano. Za to velja v novejšem času za dobro mlekarico naslednje merilo: koliko in kakega mleka da hrana od jednega centa dobrega sena daje. (Konec prih.)

Zadnja kop. Göthe, ravnatelj sadje- in vinorejske šole poleg Maribora, priporoča v svoji izvrstni knjigi „Der Weingarten“*) jesensko kop vinograda, preden močni mraz nastopi. On pravi, da je to obdelovanje zemljišča v vinogradu prav važno in zasluži, da se povsodi vpelje; kajti tako je mogoče, da mraz grudasto površje vinograda prešine in redivne obstanke zemlje bolj razkroji. Mokrota se tako globokeje v zemljo spusti in za suho poletno vreme koreninam v globočini ohrani. Važno pa je tudi to, da v jeseni obdelanih vinogradov spomladi plevel tako hitro ne preraste in se torej lahko pozneje kopajo, kar spomladi zabrani, da trs tako hitro ne začne gnati in se tako pomladanskemu mrazu lažje odtegne. Znano je namreč, da v rano prekopenih tleh trs preje žene, kakor v neprekopenih.

*) O ti knjigi spregovorimo prihodnjič kaj več!